

dr. sc. Marta Dragičević Prtenjača *

dr. sc. Marina Zagorec **

PONEŠTO O PRIVATNOSTI, PRAVU NA PRIVATNOST I NJEZINOJ ZAŠTITI U HRVATSKOJ KROZ KAZNENO DJELO NEDOZVOLJENE UPORABE OSOBNIH PODATAKA

Živimo okruženi novim tehnologijama i internetom koji omogućuju brzu komunikaciju među korisnicima i razmjenu velike količine različitih podataka, pa i osobnih podataka na globalnoj razini. Sve je više on-line usluga i sustava te društvenih mreža kojima se korisnici služe i pritom ostavljaju svoje osobne podatke, često nesvjesni toga; tj. digitalnog traga koji ostaje za njima čim su pristupili nekoj mrežnoj stranici, portalu i sl. Tako naša privatnost postaje vidljiva velikom broju korisnika interneta te izložena mogućim napadima na nju. Doduše, prijetnja privatnosti nije ograničena samo na aktivnosti na internetu nego se događa i u stvarnom životu. Podatci koji se ostavljaju pri obavljanju naizgled rutinskih ili svakodnevnih aktivnosti, npr. plaćanju računa ili sklapanju ugovora, mogu se zloupotrijebiti ili se njima može manipulirati. Ovim radom nastoji se upozoriti na važnost privatnosti, prava na privatnost i na važnost zaštite privatnosti, ponajprije kroz kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka koje je inkriminirano člankom 146. Kaznenog zakona. Ciljevi su rada, uz pregled literature, dati pregled postojeće regulacije prava na privatnost na međunarodnoj i regionalnoj razini, ali i u hrvatskome pravnom sustavu. Cilj je i analizirati kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka kojim se štiti privatnost, prikazati njegov modus operandi te proučiti njegovu pojavnost u praksi na nacionalnoj i lokalnoj razini (u Gradu Zagrebu) prikazom i analizom podataka Državnog zavoda za statistiku (DZS) te podataka dobivenih provedenim istraživanjem na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu. U tom kontekstu upotrebljavala se uz normativno-deskriptivnu metodu i statistička metoda kvantitativne i kvalitativne analize podataka.

Ključne riječi: privatnost, pravo na privatnost, osobni podatak, nedozvoljena uporaba osobnih podataka, čl. 8. (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

---

* Dr. sc. Marta Dragičević Prtenjača, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i redovita članica i dopredsjednica Akademije pravnih znanosti Hrvatske (Associate Professor, Department of Criminal Law, Faculty of Law, University of Zagreb, Full Member and Vice President of the Croatian Academy of Legal Sciences): marta.dragicevic@pravo.hr

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-9666-4765

** Dr. sc. Marina Zagorec, pomoćnica pročelnika Gradskog ureda za opću upravu i imovinsko-pravne poslove, Grad Zagreb (Marina Zagorec, Ph.D., Assistant to the Head of the City Office for General Administration and Property and Legal Affairs, City of Zagreb): marina.zagorec@zagreb.hr

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-9392-8155

1. UVODNA PROMIŠLJANJA O PRIVATNOSTI I PRAVU NA PRIVATNOST

U današnje se vrijeme mnogo govori i piše o privatnosti i pravu na privatnost. Često smo i sami svjedoci da pri pristupanju određenim sadržajima na portalima moramo dati suglasnost za prikupljanje osobnih podataka kako bismo došli do određenih sadržaja na portalima ili kliknuti na niz onih kućica „ne slažem se“ i „spremi“ ako nismo suglasni s prikupljanjem, što nerijetko izaziva frustraciju, ne samo što nam odlazi vrijeme nego i jer se pitamo čemu sve to? Može se pretpostaviti da neki korisnici kliknu „slažem se“ samo da ne trebaju klikati niz kućica „ne slažem se“ (jer ne postoji samo jedna kućica – „ne prihvaćam“ ili „odbijam“) kako bi što prije došli do sadržaja koji ih zanimaju, često nesvjesni što su time omogućili „skupljačima podataka“.

Uistinu, pitanje je čemu tolika briga o privatnosti, što je to privatnost i zašto zaslužuje zaštitu; te zašto se nas (našu privatnost) postojećim regulacijama štiti i od nas samih. Pitanje je interesantno i jer danas mnogi svoju privatnost dijele s poznatim i nepoznatim ljudima na različite načine, najčešće na društvenim mrežama i platformama, ali i pričajući svoje životne priče i (o)dajući osobne podatke na javnim mjestima nerijetko i nepoznatim osobama (npr. čekajući u redu za kupnju autobusne karte ili dok sjede u autobusu i razgovaraju na mobitel i sl.).

Može se reći da je kolokvijalno privatnost ono što je samo naše i o čijem dijeljenju odlučujemo isključivo mi sami. Privatnost su misli, osjećaji, ali i postupci i djela, fotografije, navike i sl. koji nisu namijenjeni javnosti (o čemu će biti govora više dalje u radu). Dakle, privatnost su ustvari raznorazne informacije. Informacije na temelju kojih se može štošta zaključiti (npr. ako i do javnosti dođu osobni podatci da je bolean predsjednik uprave dioničkog društva, vrijednost dionica tog društva može početi padati i sl.). Informacije koje se mogu i prodati. Dakle, naša privatnost može postati roba na prodaju. Često smo čuli da ništa u životu nije besplatno, što se može primijeniti i u ovom kontekstu. Ako nas nešto zanima (primjerice na portalima), moramo platiti cijenu; ali čime – svojim podacima. Informacije za informacije.

Pravo na privatnost pravo je da su (naši) osobni podatci (informacije, privatnost) zaštićeni od niza vrsta zadiranja u njih, među ostalim od javnog uvida, prikupljanja i daljnjeg dijeljenja bez našeg znanja i suglasnosti, kojem se pruža pravna zaštita na međunarodnoj¹ i

---

¹ Jedan od prvih međunarodnih dokumenata koji su usmjerili fokus na jamčenje i zaštitu ljudskih prava, među kojima i prava na privatnost, bila je **Opća deklaracija o ljudskim pravima (NN – MU, br. 12/09)**, koja člankom 12. propisuje da nitko ne smije biti izvrgnut samovoljnom miješanju u svoj privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje niti napadima na svoju čast i ugled. Svatko ima pravo na zaštitu zakona protiv takva miješanja ili napada. Tekst gotovo jednake dikcije nalazi se i u čl. 17. **Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima**: „nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni život, obitelj ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na njegovu čast ili ugled. Svatko ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada“. Republika Hrvatska stranka je Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima od 15. listopada

regionalnoj razini² te u nacionalnim zakonodavstvima.

1993 -Odluku je donijela Vlada Republike Hrvatske 30. rujna 1993. godine (NN – MU, br. 12/93). Službeni tekst Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima objavljen je u Službenom listu SFRJ, br. 7/1971.,

Rezolucijom UN-a A/RES/68/167 Pravo na privatnost u digitalnom dobu (UN General Assembly. A/RES/68/167 *The right to privacy in the digital age*, <https://undocs.org/A/RES/68/167> (21. 9. 2022.)) pozvane su sve države da preispitaju svoje postupke, praksu i zakonodavstvo vezano za nadzor komunikacija, presretanje i prikupljanje osobnih podataka te je naglasila potrebu da države osiguraju potpunu i učinkovitu provedbu svojih obveza iz međunarodnog prava ljudskih prava. Zbog osiguravanja nadzora nad provođenjem proklamirane svrhe u sklopu UN-a od 2015. godine djeluje i specijalni izvjestitelj za pravo na privatnost (*Special Rapporteur on the right to privacy*, <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Privacy/SR/Pages/SRPrivacyIndex.aspx> (23.3. 2022.)) u čijem je mandatu, među ostalim, prikupljanje podataka radi izvješćavanja o pravu na privatnost i sastavljanje preporuka za zaštitu i promociju prava na privatnost te prijavljivanje i praćenje povreda prava na privatnost te praćenje globalnih trendova vezanih za to pravo i nove tehnologije.

² Nadalje, i Europska unija regulira zaštitu privatnosti u **Povelji Europske unije o temeljnim pravima** (Sl. L. EU C202, 7. 6. 2016.). Privatnost je zaštićena člankom 7. i propisuje da „svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i komunikacije“ te člankom 8., stavkom 1. Povelje „svatko ima pravo na zaštitu osobnih podataka koji se odnose na njega ili nju, koji nadopunjuje opseg zaštite privatnosti“. Stavkom 2. istog članka propisano je da se „takvi podaci moraju pošteno obrađivati u određene svrhe i na temelju pristanka dotične osobe ili neke druge legitimne osnove utvrđene zakonom. Svatko ima pravo pristupa podacima koji su prikupljeni u vezi s njim i pravo na njihovo ispravljanje.“ Prema stavku 3. istog članka „usklađenost s tim pravilima podliježe kontroli neovisnog tijela.“

Ugovor o Europskoj uniji (Sl. L. EU C 202, 7. 6. 2016.; dalje u tekstu: UEU) u svom čl. 39. navodi da će sve države članice morati donijeti „pravila koja se odnose na zaštitu pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka“, što je bila osnova za današnju **Opću uredbu o zaštiti podataka** (*Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance)*, OJ L 119, 4. 5. 2016.; dalje u tekstu: GDPR).

Potrebno je još spomenuti i **Direktivu Europske unije 2002/58/EZ o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektroničkih komunikacija** (Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama), Sl. L. EU L 201, 31. 7. 2002.) koja pruža zaštitu privatnosti u sektoru elektroničkih komunikacija i ograničava prikupljanje podataka, a koja navodi: „Podaci koji se odnose na pretplatnike koji se obrađuju unutar elektroničkih komunikacijskih mreža radi uspostavljanja veza i prijenosa informacija sadrže podatke o privatnom životu fizičkih osoba i tiču se prava na poštivanje njihove korespondencije ili se tiču legitimnih interesa pravnih osoba. Takvi se podaci mogu pohraniti samo u mjeri u kojoj je to potrebno za pružanje usluge za naplatu i za plaćanje međusobnog povezivanja, te na ograničeno vrijeme.“ (§ 26). „Ističe zabranu daljnje obrade tih podataka od strane pružatelja elektroničkih komunikacija u svrhu marketinga ili usluga s dodanom tarifom, osim ako je pretplatnik na to pristao na temelju točnih i potpunih informacija koje je pružio pružatelj javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga o vrstama daljnje obrade koje namjerava provoditi te o pravu pretplatnika da ne da ili povuče svoj pristanak na takvu obradu.“ (§ 26).

Navedeni postojeći dokumenti te faktično stanje upozorili su na potrebu donošenja sveobuhvatnijeg dokumenta kojim bi se detaljnije razradila pojedina pitanja zaštite privatnosti i obrade podataka na razini Europske unije, što je utjecalo na donošenje Opće uredbe o zaštiti podataka poznatije pod akronimom GDPR, kao čvrstog i usklađenog okvira za zaštitu osobnih podataka na razini cijele Europske

To nije oduvijek bilo tako. *Platon* je privatnost suprotstavljao nadzoru i transparentnosti, navodeći da su „dobri čuvari“ države oni koji „bdiju“ nad državljanima kao očevi „nad potomstvom“³, pa je takvim shvaćanjem privatnost dolazila u drugi plan i imala sporednu ulogu, a njezina zaštita nije bila previše važna (ako i uopće) u takvim društvenim uređenjima.

No u modernom društvu privatnost je iznimno bitna, a posebno se počelo o njoj polemizirati tijekom 19. st. kada je sudac *Thomas Cooley*, može se reći prvi, upotrijebio izraz da ljudi imaju pravo biti ostavljeni na miru – kojim se poslije definirao pojam privatnosti.⁴ Zanimljivo je da „privatnost“ u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) nije sadržana u Ustavu, nego je izvedena iz Četvrtog amandmana (koji regulira pretragu i zapljenu) od njihova Vrhovnog suda u predmetu *Griswold protiv Connecticuta* 1965. godine.⁵

1.1. Pojmovno određenje privatnosti i prava na privatnost u literaturi i praksi europskih sudova

Raspravljajući o pojmu privatnosti, *Solove* navodi da je literatura, a kako to ističe filozofkinja *Julie Inness*, u stanju kaosa⁶, koji više doprinosi neredu u vezi s tim pojmom nego njegovu određivanju. Velik doprinos određivanju tog pojma (privatnosti) dali su *Warren* i *Brandeis* čiji je rad utjecao na sudsku praksu u SAD-u.⁷ Upozorili su na to da narušavanje i povrede privatnosti mogu izložiti čovjeka psihičkoj boli jednakoj onoj uzrokovanoj tjelesnim ozljedama.⁸ Na njihov se rad nadovezao *Prosser* koji je zaključio da ne postoji jedinstven oblik povrede privatnosti kao što su opisali *Warren*

---

unije. Uredba je u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama Europske unije, pa tako i u Hrvatskoj.

U **Direktivi (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća, od 11. svibnja 2016., o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima, Sl. L. L 132, 21. 5. 2016.** također se spominje privatnost kao jedno od zajamčenih prava (čl. 14.), dok posebna **Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća, od 27. travnja 2016., o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća, 2008/977/PUP, Sl. L. EU L 119, 4. 5. 2016.,** odnosi se na obradu podataka osoba koje su osumnjičeni, optuženi ili osuđeni u kaznenom postupku.

Izrazito važan regionalni dokument već je spomenuta **Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda** (NN – MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17) te je jedan od najčešće korištenih pravnih instrumenta zaštite individualnih prava u svijetu.

³ *Platon* 2009, 163; *Pavuna*, 2019, str. 5.

⁴ *Cooley*, 1879, 29.

⁵ *Solove*, 2008, 3, i informacije dostupne na <https://www.brookings.edu/blog/techtank/2018/07/05/suspected-criminals-get-privacy-rights-what-about-the-rest-of-us/#:~:text=In%20the%201965%20Griswold%20v,protection%20against%20search%20and%20seizure> (15. 4. 2022.).

⁶ *Solove* 2008, 3, vidjeti još i *Solove* 2006, 477–568.

⁷ *Warren* i *Brandeis* 1890, 193–220.

⁸ *Ibidem*.

i *Brandeis*, nego je na temelju provedenog istraživanja tijekom više desetljeća i analizom velika broja slučajeva iz sudske prakse došao do zaključka da je riječ o četiri različite negativne povrede: intruzije; javnog sramoćenja objavljivanjem osobnih podataka o oštećeniku; publicitetu koji osobu u javnosti predstavlja u lažnom svjetlu te prisvajanju.⁹ *Westin*¹⁰ je također dao velik doprinos određivanju opsega pojma privatnosti koji je slično kao *Prosser* odlučio kategorizirati u četiri osnovna stanja: samoću; intimnost; anonimnost i zadržku koja se odnosi na stvaranje svojevrsne psihološke brane od neželjene intruzije, a odnosi se na uskraćivanje određenih podataka o sebi koje može biti i u odnosu s bliskim i dragim ljudima.¹¹

Archard je, s druge strane, nastojao definirati privatnost „kao ograničeni pristup osobnim podacima“.¹² *Boban* navodi da privatnost ima „apsolutni učinak *erga omnes*; dakle, ima vertikalni odnos prema državnim vlastima i horizontalni prema svima ostalima“.¹³ Pod osobnim podatcima *Archard*¹⁴ podrazumijeva dob, adresu, telefonski broj, prihod, rasu, navike kupnje, etničko podrijetlo, otiske prstiju, DNK, povijest bolesti, krvnu grupu, seksualnu orijentaciju, religiju, obrazovanje, političku asimilaciju itd., a prema odluci Suda Europske unije (dalje u tekstu: CURIA ili Sud EU-a)¹⁵ odgovori koje je kandidat predao na ispitu i svi komentari ispitivača u vezi s tim odgovorima također su osobni podatci, u smislu članka 2(a) Direktive 95/46.¹⁶ U predmetu *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122)¹⁷ Sud EU-a također je naveo da su snimljene slike policajaca u policijskoj postaji pri ispitivanju osumnjičenika osobni podatci jer se policajce na snimkama može čuti i vidjeti, čime je omogućena njihova identifikacija.¹⁸ *Hildebrandt* smatra da je osobni podatak jednostavno nešto što „nije ničiji posao“¹⁹ te izražava bojazan o mogućnosti masovnog prikupljanja i protoka tih podataka te manipulacijama njima.

⁹ *Prosser* 1960, 383–423.

¹⁰ *Westin* 1967, 33–35.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Archard* 2006, 16.

¹³ *Boban* 2012, 582.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Judgment of 20 December 2017, *Nowak* (C-434/16, EU:C:2017:994); <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198059&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8059397> (21. 9. 2022.).

¹⁶ Court of Justice of the European Union, *Fact sheet- Protection of personal data*, str. 13; https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-10/fiche_thematique_-_donnees_personnelles_-_en.pdf (6. 5. 2022.). V. i presudu od 20. prosinca 2017., *Nowak* (C-434/16, EU:C:2017:994), par. 62; <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198059&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8059397> (20. 9. 2022.).

¹⁷ Presuda od 14. veljače 2019., *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122); <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=210766&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=52616> (20. 9. 2022.).

¹⁸ Presuda Suda EU-a od 14. veljače 2019., *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122), par. 32.

¹⁹ *Hildebrandt*, 2006, 52.

Uz privatnost veže se i pojam prava na privatnost. Jedanput kada je određeno što bi to privatnost bila i koje sfere života obuhvaća, pruža joj se zaštita putem pravne regulacije. Stoga većinom kada se (pravno) govori o privatnosti, ustvari se razmatra uređenje prava na privatnost.

Moor definira pravo na privatnost kao „pravo na ograničenje javnog pristupa sebi i informacijama o sebi“²⁰, dok *Archard* navodi da „pravo na privatnost prvenstveno služi kao ograničenje zlouporabe državne vlasti“²¹, ali i ograničenje zlouporabe svih drugih pravnih ili fizičkih osoba. *Boban* ističe da bi „pravo na privatnost“ trebalo biti jasno definirano²² ne ostavljajući pritom puno dvojbi ni mogućnosti raznim tumačenjima. To bi doduše bilo poželjno, ali s obzirom na činjenicu da doseg prava na privatnost prožima gotovo čitav pravni poredak²³, uživajući zaštitu privatnog i javnog prava (npr. obiteljskog, upravnog pa sve do kaznenog prava), čini se gotovo nemogućim ostvarenje te težnje.

1.1.1. Praksa Europskog suda za ljudska prava u vezi s privatnosti, pravom na privatnost i privatnim prostorom te njihovom zaštitom u kontekstu čl. 8. Konvencije

Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu: ESLJP ili Sud) određuje doseg čl. 8. (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: EKLJP ili Konvencija)²⁴ kojim se štiti privatnost svojom praksom te pruža zaštitu primarno privatnom životu, obitelji, domu i dopisivanju kao oblicima privatnosti. Međutim, ne može se isključiti da će čl. 8. Konvencije u budućnosti obuhvatiti i druge sfere života s nekim drugim oblicima privatnosti kojima bi se pružila zaštita tim člankom. Potrebno je napomenuti da trenutačno nije precizirano na koje bi se sve oblike privatnosti i obiteljskog života odnosio čl. 8. EKLJP-a. Takva je regulacija, generalnim i relativno određenim pojmovima nužna, s obzirom na različitost pravnog i društvenog uređenja svake pojedine države, čime se onda doseg tog pojma jednim dijelom ostavlja nacionalnim sustavima, dok se drugim dijelom definira i razrađuje kroz sudsku praksu ESLJP-a. Prema stajalištu ESLJP-a, u predmetu *Niemietz protiv Njemačke* „privatan život“ širok je pojam koji se ne može iscrpno definirati.²⁵ Priva-

---

²⁰ Za više v. *Moor*, 2003, 216, i *Archard*, 2006, 17.

²¹ *Archard* 2006, 14.

²² *Boban* 2012, 581

²³ Za više v. *Dropulić* 2002.

²⁴ (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN – MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.

²⁵ Sud ne smatra mogućim ni potrebnim pokušati dati iscrpnu definiciju pojma „privatni život“. Međutim, bilo bi previše restriktivno ograničiti pojam na „unutarnji krug“ u kojem pojedinac može živjeti osobni život kako odabere i iz njega potpuno isključiti vanjski svijet koji nije obuhvaćen tim krugom.

tan život kao *par excellence* ulazi u pojam privatnosti i uživa pravnu zaštitu. Dakle, predstavlja pravo. Svojim stajalištem Sud je priznao da je pojam prava na privatnost gotovo nemoguće precizno definirati. U predmetu *Paradiso i Campanelli protiv Italije*²⁶ ponovno se referirao na „pravo na privatnost“ i „privatan život“ te na doseg zaštite čl. 8. EKLJP-a, pa je naveo da je

pojam privatnog života u smislu članka 8. Konvencije širok pojam koji se ne može iscrpno definirati. Pokriva fizički i psihički integritet osobe i, do određenog stupnja, pravo na uspostavljanje i razvijanje odnosa s drugim ljudima.²⁷

U tom predmetu Sud se referirao i na obiteljski život kao jedan segment privatnog života koji također ulazi u doseg zaštite čl. 8. Konvencije te je iznio zanimljivo stajalište da je

postojanje ili nepostojanje 'obiteljskog života' u biti činjenično pitanje ovisno o postojanju bliskih osobnih veza, da se pojam obitelji u članku 8. odnosi na odnose temeljene na braku, kao i na druge *de facto* 'obiteljske veze' u kojima stranke žive zajedno izvan braka ili u kojima drugi čimbenici pokazuju da je veza dovoljno postojana²⁸, a ne jamči pravo na osnivanje obitelji ni pravo na posvajanje.²⁹

U predmetu *Axel Springer AG protiv Njemačke*³⁰ ponovno navodi istu formulaciju, da je privatan život širok pojam koji se ne može iscrpno definirati, ali ipak nastoji precizirati što bi privatan život obuhvaćao navodeći da može uključivati više aspekata identiteta osobe kao što su rodna identifikacija i seksualna orijentacija, ime ili elementi koji se odnose na pravo osobe na vlastitu sliku te ugled.³¹ Navodi da taj pojam uključuje osobne podatke za koje pojedinci mogu opravdano očekivati da neće biti otkriveni bez njihova pristanka.³² U tom predmetu postavljaju se ključni kriteriji koje je potrebno uzeti u obzir pri balansiranju prava na privatnost i ugleda iz čl. 8. i slobode izražavanja iz čl. 10. Konvencije: (a) doprinos raspravi od općeg interesa; (b) koliko je osoba poznata i što je predmet prijave; (c) prethodno ponašanje osobe; (d) način dobivanja informacija i njihovu istinitost; (e) sadržaj, oblik i posljedice objave; (f) i težinu izrečene sankcije.³³

Poštivanje privatnog života također mora u određenoj mjeri sadržavati pravo na uspostavljanje i razvijanje odnosa s drugim ljudskim bićima. – Presuda ESLJP-a *Niemietz protiv Njemačke* (zahtj. br. 13710/88), od 16. prosinca 1992., § 29.

²⁶ Presuda ESLJP-a *Paradiso i Campanelli protiv Italije* (zahtj. br. 25358/12), od 24. siječnja 2017.

²⁷ *Paradiso i Campanelli protiv Italije*, § 159.

²⁸ *Ibidem*, § 140.

²⁹ *Ibidem*, § 141.

³⁰ Predmet ESLJP-a *Axel Springer AG protiv Njemačke* (zahtj. br. 39954/08), od 7. veljače 2012.

³¹ *Ibidem*, § 83.

³² *Ibidem*, § 83.

³³ *Ibidem*, §§ 89–95.

Uz pojmove „privatnost“ i „pravo na privatnost“ neraskidivo je povezan i pojam „privatni prostor“. Određuje se kao prostor „u koji nitko nema pravo ući“ te u kojem pojedinac ima pravo uživati u svojoj privatnosti.³⁴ *Young* naglašava važnost imanja vlastitoga doma, tj. vlastitoga kutka za obitavanje, kao jednog od vrlo važnih aspekata privatnosti.³⁵ Svaka intruzija u taj prostor također uživa zaštitu čl. 8. Konvencije. Shvaća se prilično široko jer ne obuhvaća samo dom nego i prostore izvan doma koji bi imali privatni karakter, zatim dopisivanje, ali i druge prostore, pa bi prisluškivanje telefonskih linija bilo zadiranje u privatni prostor pojedinca.³⁶ U tom kontekstu, zanimljivo je stajalište ESLJP-a u predmetu *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*³⁷ u kojem je Sud utvrdio povredu čl. 8. Konvencije iako podnositelj zahtjeva nije bio u vlastitom stanu, već u domu treće osobe (koja također nije znala za nadzor) koju je posjetio i u spontanom razgovoru priznao da je sudjelovao u slučaju vezanom uz drogu – bio je trgovac drogom.³⁸ U predmetu *Kruslin protiv Francuske*³⁹ Sud je, među ostalim, naveo da „snimanje i drugi oblici presretanja telefonskih razgovora (prisluškivanje) predstavljaju ozbiljno miješanje u privatni život i korespondenciju te se stoga moraju temeljiti na posebno preciznom zakonu“. ⁴⁰ Sud je zauzeo stajalište da je „iznimno važno da postoje jasna, detaljna pravila o tom pitanju, posebice kako dostupna tehnologija postaje sve sofisticiranija“⁴¹ te utvrdio povredu čl. 8. Konvencije. Ocijenio je da u tom predmetu „zakonodavstvo koje regulira prisluškivanje nije bilo dovoljno jasno i precizno“ te nije pružalo dovoljnu zaštitu prava od mogućih zlouporaba, odnosno podnositelj nije uživao ni minimalan stupanj zaštite na koji bi građani u demokratskom društvu imali pravo.⁴²

Čak i kada su podatci dobiveni na zakonit način, a odnose se na postupak na sudu i objavljivanje u tisku transkripata telefonskih razgovora političara, presretanih u okviru kaznenog postupka vođenog za korupciju, mogu biti povreda čl. 8. Konvencije. To je bio slučaj u predmetu *Craxi protiv Italije* (br. 2) iz 2003. u kojem je Sud utvrdio povredu čl. 8. Konvencije jer su informacije puštene u javnost, ali nije bilo osigurano poštivanje prava pojedinca zbog toga što su vlasti propustile zabraniti novinarima pristup transkriptima privatnih telefonskih razgovora. Stoga je ESLJP zauzeo stav da vlasti imaju pozitivnu obvezu spriječiti puštanje privatnih razgovora u javnost.⁴³

---

³⁴ *Harris, O'Boyle i Warbric* 2009, 367; v. i *Boban* 2012, 575–598.

³⁵ *Young* 2005, 155–171.

³⁶ *Harris, O'Boyle i Warbric* 2009, 367; v. i *Boban* 2012, 575–598.

³⁷ Presuda ESLJP-a *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 35394/97), od 12. svibnja 2000. (konačna 4. 10. 2000.), §§ 25–28.

³⁸ *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, §§ 25–28.

³⁹ Presuda ESLJP-a *Kruslin protiv Francuske* (zahtj. br. 11801/85), od 24. travnja 1990., § 35.

⁴⁰ *Ibidem*, § 33.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, §§ 33, 36.

⁴³ Presuda ESLJP-a *Craxi protiv Italije* (no. 2) (zahtj. br. 25337/94), od 17. srpnja 2003. (konačna 17. 10. 2003.), §§ 68–76.

I snimke nastale tijekom policijskog ispitivanja mogu biti povreda čl. 8. Konvencije ako nisu učinjene u skladu s pozitivnopravnom obvezom. Tako je u predmetu *P. G i J. H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*⁴⁴ Sud utvrdio povredu čl. 8. jer je policija tijekom ispitivanja prikriveno snimala osobe koje su odgovarale na policijska pitanja. Zatim je snimke i podatke dobivene iz njih upotrebljavala za daljnju analizu a da o tome i poduzetim radnjama tijekom istražnog postupka nije obavijestila te osobe.⁴⁵

Također, neograničeno zadržavanje i čuvanje fotografije/fotografija osobe osuđene zbog vožnje u alkoholiziranom stanju, njezina DNK profila i otisaka prstiju može činiti povredu čl. 8. Konvencije, a što je i utvrdio Sud u predmetu *Caughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva*⁴⁶ u kojem su vlasti donijele odluku o neograničenom zadržavanju navedenih podataka.⁴⁷

Privatna osoba na javnom mjestu ima pravo na privatnost, osobito ako je riječ o posebno osjetljivim osobnim podacima. Tako je Sud u predmetu *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*⁴⁸ utvrdio povredu čl. 8. jer je privatna osoba snimljena u pokušaju samoubojstva na javnom mjestu.⁴⁹

S druge strane, Sud je u predmetu *Von Hannover protiv Njemačke* (br. 2) iz 2012., naveo da javne osobe na javnim mjestima također imaju pravo na zaštitu privatnosti ako snimka (fotografija) nije učinjena u općem/javnom interesu, već samo radi zabave čitatelja:

interes čitatelja da se zabavi općenito je imao manju težinu od interesa zaštite privatnosti, u kojem slučaju interes čitatelja nije zaslužio zaštitu.⁵⁰

Pravo na zaštitu jednog dijela privatnosti imaju i pravne osobe. Stoga, ESLJP jamči zaštitu u vezi s čl. 8. (pravo na poštivanje privatnog života) ne samo fizičkim osobama, pojedincima već i pravnim osobama i entitetima ako su izravno pogođeni mjerama kojima se krši njihovo pravo na poštivanje njihove „prepiske“ ili „doma“, pa je u predmetu *Société Colas Est i drugi protiv Francuske*⁵¹

---

⁴⁴ Presuda ESLJP-a *P. G. i J. H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 44787/98), od 25. rujna 2001. (konačna 25. 12. 2001.).

⁴⁵ *P. G. i J. H. v. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, §§ 63; također v. *Dragičević Prtenjača* 2014, 175.

⁴⁶ Presuda ESLJP-a *Caughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 45245/15), od 13. veljače 2020. (konačna 13. 6. 2020.), § 70.

⁴⁷ Guide to the Case-Law of the of the European Court of Human Rights- *Data protection* (last updated on 31 December 2021), 19, § 63.

⁴⁸ Presuda ESLJP-a *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 44647/98), od 28. siječnja 2003. (konačna 28. 4. 2003.), § 87.

⁴⁹ Guide to the Case-Law of the of the ECtHR – str. 53, §§ 133, 137, 234.

⁵⁰ Presuda ESLJP-a *Von Hannover protiv Njemačke* (no. 2) (2012.) (zahtj. br. 40660/08 i 60641/08), od 7. veljače 2012., § 31, 32.

⁵¹ Presuda ESLJP-a *Société Colas Est i dr. protiv Francuske* (zahtj. br. 37971/97), od 16. travnja 2002. (konačna 16. 7. 2002.), §§ 45–50.

gdje je tvrtki bilo naređeno da dostavi kopiju svih podataka na poslužitelju koji se dijeli s drugim tvrtkama (*Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške* iz 2013., § 106) ili gdje je Ministarstvo obrane, prema nalogu, presrelo komunikacije nevladinih organizacija za građanske slobode (*Liberty i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* iz 2008., §§ 56 – 57)⁵², utvrdio povredu čl. 8.

Dakle, prema praksi ESLJP-a razne radnje i postupci, i državnih organa i privatnih osoba (pravnih ili fizičkih), mogu kršiti čl. 8. Konvencije.

2. ZAŠTITA PRIVATNOSTI U HRVATSKOME NACIONALNOM ZAKONODAVSTVU

Pojmovno određenje privatnosti u hrvatskom jeziku obuhvaća „osobnu, intimnu i obiteljsku sferu života“.⁵³ Međutim, može se pouzdano reći da ne postoji jednoznačna pravna definicija privatnosti kao ni prava na privatnost u Republici Hrvatskoj.⁵⁴

U hrvatskome pravnom sustavu zajamčena je zaštita privatnosti kroz „pravo na privatnost“ odredbama Ustava Republike Hrvatske⁵⁵, ratificiranih konvencija (poput EKLJP-a ili Konvencije)⁵⁶, legislative Europske unije (npr. GDPR-om; tj. Uredbom) te nacionalnim zakonodavstvom. U nacionalnom zakonodavstvu nalazi se širok dijapazon zakona koji spominju zaštitu prava na privatnost ili pojedinih kategorija osoba ili sfera života ovisno o tome što se pojedinim zakonom regulira. Tako je privatnost zaštićena ili pravom na privatnost ili zaštitom osobnih podataka raznim nacionalnim zakonima; primjerice Zakonom o radu⁵⁷, Obiteljskim zakonom⁵⁸, Zakonom o

---

⁵² Guide to the Case-Law of the of the ECtHR, str. 8.

Drukčije je u predmetu koji se odnosi na mjere zaštite osobnih podataka članova vjerske organizacije i poštivanje njihova „privatnog života“, organizacija nije bila izravno pogođena, stoga nije bila „žrtva“ u smislu članka 34. Konvencije (*Avilkina i drugi protiv Rusije* iz 2013., § 59). – Vodič kroz sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava – Zaštita podataka (posljednji put ažurirano 31. prosinca 2021.), str. 8. V. također *M. L. i W. W. protiv Njemačke* iz 2018., § 88.

⁵³ Hrvatski jezični portal – definicija privatnosti, <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (21. 9. 2022.).

⁵⁴ *Dragičević Prtenjača* 2014, 166.

⁵⁵ Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

Pravo na privatnost štiti se čl. 34. (nepovredivost doma); čl. 35. (pravo na osobni i obiteljski život, dostojanstvo, čast i ugled); čl. 36. (sloboda i tajnost dopisivanja i svih drugih oblika općenja); čl. 37. (sigurnost i tajnost osobnih podataka) te čl. 38. (sloboda mišljenja i izražavanja misli), ali se ipak prema dikciji čl. 16. prava i slobode građana mogu ograničiti samo zakonom radi zaštite slobode i prava drugih ljudi, pravnog poretka, javnog morala i zdravlja te svako ograničenje tih prava i sloboda mora biti razmjerno prirodni potrebi za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

⁵⁶ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda.

⁵⁷ Zakon o radu, NN, br. 93/14, 127/17, 98/19 u čl. 29.

⁵⁸ Obiteljski zakon, NN, br. 103/15, 98/19, 47/20.

medijima (dalje u tekstu: ZM)⁵⁹, Zakonom o elektroničkim medijima (dalje u tekstu: ZEM)⁶⁰, Zakonom o zaštiti potrošača (dalje u tekstu: ZZP)⁶¹, Zakonom o elektroničkim komunikacijama⁶², Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (dalje u tekstu: ZPOUZP ili ZPGDPR ili Zakon o provedbi Uredbe)⁶³, Zakonom o sudovima za mladež⁶⁴ i, naravno, ako ne postoji odgovarajuća zaštita tog prava, u drugim pravnim sferama, Kaznenim zakonom (dalje u tekstu: KZ)⁶⁵ kao *ultima ratio*.

Pitanje uporabe osobnih podataka u Hrvatskoj posebno je bilo uređeno Zakonom o zaštiti osobnih podataka koji je bio na snazi do kraja svibnja 2018. godine kada na snagu stupa Uredba (GDPR) koja ima izravnu primjenu. U Hrvatskoj je za provedbu Uredbe donesen i već spomenuti Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) kojim je regulirana nadležnost Agencije za zaštitu osobnih podataka, a u čiju nadležnost ulazi i nadzor nad primjenom Direktive (EU) 2016/680.⁶⁶

Zakonom o medijima razrađuje se zaštita privatnosti do te mjere da se čak i definira „kao obiteljski i osobni život te pravo na život po vlastitom izboru“.⁶⁷ U čl. 7. ZM uređuje pravo na privatnost svakog pojedinca⁶⁸, pa i „osoba koje obnašaju javnu službu ili dužnost“⁶⁹, osim u „slučajevima koji se odnose na javnu službu ili dužnost koju osoba obavlja“.⁷⁰ Dakle, što se tiče njihova privatnog života, trebali bi uživati jednaku zaštitu kao i ostali građani. Zakonodavac se ogradio od posebnih slučajeva kada neka osoba svojim izjavama, ponašanjem i drugim radnjama iz osobnog ili obiteljskog života privlači pozornost javnosti, pa je propisao da u takvim slučajevima te osobe ne mogu „zahtijevati istu razinu privatnosti kao ostali građani“.⁷¹ Potrebno je imati na umu da je riječ o javnim osobama i da je moguće kada javni interes bude pretežniji od zaštite privatnosti. *Badrov* je mišljenja da ne postoji precizna definicija pojma javne osobe⁷², ali usprkos tome zaključuje da postoje osnovne grupe javnih osoba.⁷³ Prvu čine tzv. javni dužnosnici. Njihova djelatnost objektivno utječe na njihov osobni obiteljski život i *vice versa*. Smatra da je stoga njihovo pravo na zaštitu

⁵⁹ Zakon o medijima, NN, br. 59/04, 84/11, 81/13, 114/22.

⁶⁰ Zakon o elektroničkim medijima, NN, br. 111/21, 114/22.

⁶¹ Zakon o zaštiti potrošača, NN, br. 19/22.

⁶² Zakon o elektroničkim komunikacijama, NN, br. 76/22.

⁶³ Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, NN, br. 42/18.

⁶⁴ Zakon o sudovima za mladež, NN, br. 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19.

⁶⁵ Kazneni zakon, NN, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21.

⁶⁶ Čl. 6., st. 1., al. 4. Zakona o provedbi Uredbe.

⁶⁷ Čl. 2. ZM-a.

⁶⁸ Čl. 7., st. 1. ZM-a.

⁶⁹ Čl. 7., st. 2. ZM-a.

⁷⁰ Čl. 7., st. 2. ZM-a.

⁷¹ Čl. 7., st. 3. ZM-a.

⁷² *Badrov* 2007, 61–94.

⁷³ *Ibidem*.

privatnosti najuže.⁷⁴ Drugu grupu javnih osoba, prema *Badrov*, čine „glumci, sportaši, pjevači, kulturni djelatnici, gospodarstvenici i druge osobe iz različitih djelatnosti, poznate (slavne) u toj društvenoj zajednici. Što više svojim javnim postupcima i izjavama sami ističu indiskrecije o svojem osobnom i obiteljskom životu, njihovo pravo na zaštitu privatnosti je manje“.⁷⁵ Spomenute dvije grupe *Badrov* smatra tzv. apsolutno slavnim osobama.⁷⁶ Od drugih ih građana razlikuje njihov dragovoljni izlazak iz anonimnosti, volja da budu aktivnim sudionicima političkog, kulturnog i javnog života društvene zajednice, svjestan izlazak pred „reflektore javnosti“ i olakšan pristup medijima.⁷⁷ Treću grupu čine tzv. relativno javne osobe, odnosno osobe koje su javnosti inače nepoznate, ali zbog svojeg aktivnog sudjelovanja u određenim društvenim kontroverzijama i raspravama, ili sudjelovanja u određenome javnom događaju opravdano postaju poznate široj javnosti (primjerice pljačkaš banke).⁷⁸ Nastavno na rečeno, ZM propisuje i situaciju kada

nema povrede prava na privatnost ako u pogledu informiranja legitimni javni interes preteže nad zaštitom privatnosti u odnosu na djelatnost novinara ili informiranje.⁷⁹

U tom kontekstu *Radolović*, analizirajući sukob medijskih sloboda i prava osobnosti, navodi da je pravo na privatnost doista pravo na neobjavljivanje podataka o privatnom životu neke osobe, primjerice o zdravlju, bolesti, osjećajima i sl., koje ta osoba želi „samo za sebe“. Tu se ta osoba na neki način „povlači“ iz javnog života.⁸⁰

Privatnost pojedinih kategorija osoba, posebno maloljetnih osoba, štiti se i ZM-om⁸¹ i Zakonom o elektroničkim medijima koji zabranjuje objavu informacija koje otkrivaju:

identitet djeteta mlađeg od 18 godina uključenog u slučajeve bilo kojeg oblika nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili dijete pokušalo ili počinilo samoubojstvo, niti iznositi pojedinosti o djetetovim obiteljskim odnosima i privatnom životu⁸², te osobni podaci o maloljetnim osobama prikupljeni ili na drugi način dobiveni od strane pružatelja medijskih usluga u okviru tehničkih mjera za zaštitu maloljetnih osoba ne smiju se obrađivati u komercijalne svrhe, kao što su izravni marketing, profiliranje i ciljano bihevioralno oglašavanje.⁸³

---

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ Čl. 8. ZM-a.

⁸⁰ *Radolović* 2007, 20.

⁸¹ Čl. 16. ZM-a.

⁸² Čl. 24., st. 5. ZEM-a.

⁸³ Čl. 24., st. 6. ZEM-a.

Potrebno je istaknuti da se privatnost štiti i Zakonom o zaštiti potrošača (ZZP) koji izričito zabranjuje trgovcu prijenos osobnih podataka trećoj osobi protivno zakonima koji uređuju zaštitu osobnih podataka – GDPR (čl. 11.)⁸⁴ te obvezuje trgovca na obradu podataka u skladu s GDPR-om (čl. 83., st. 5. i 6.), dok se Zakonom o elektroničkim komunikacijama izričito štite privatnost i osobni podatci (čl. 42., 142., st. 8., al. 2.).

O povredama privatnosti nailazi se i u izvješćima pučke pravobraniteljice⁸⁵ te pravobraniteljice za djecu⁸⁶, koje se onda prijavljuju Agenciji za zaštitu osobnih podataka (dalje u tekstu: AZOP).⁸⁷ Unatoč činjenici da je za zaštitu privatnosti u Hrvatskoj osnovana i Agencija za zaštitu osobnih podataka koja nadzire provedu GDPR-a, činjenica je da takva zaštita nije dovoljna kada se određenim ponašanjima čine kaznena djela. S tim u vezi, kada osoba smatra da joj nije pružena odgovarajuća razina zaštite navedenim zakonima u drugim pravnim granama, ostvarenje zaštite prava na privatnost može tražiti i putem kaznenog prava. Zaštita privatnosti zajamčena je kaznenim pravom inkriminacijom određenih nedozvoljenih ponašanja, a koje nastupa *ultima ratio*, odnosno kao posljednje sredstvo zaštite privatnosti. Hrvatska je 2011. godine donijela novi Kazneni zakon⁸⁸, s novom glavom „Kaznena djela protiv privatnosti“⁸⁹ koja sadržava sedam kaznenih djela⁹⁰, među kojima i kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a). Navedeno kazneno djelo prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu: DZS) najzastupljenije je kazneno djelo protiv privatnosti. Stoga će se posebna pozornost posvetiti upravo tom kaznenom djelu i njegovim modalitetima (za više v. poglavlje 3.). Međutim, može se reći da se privatnost štiti i nekim drugim kaznenim djelima izvan navedene glave KZ-a, primjerice povredom privatnosti djeteta (čl. 178. KZ-a) iz glave „Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece“ te kaznenim djelom otkrivanja identiteta ugrožene osobe ili zaštićenog svjedoka (čl. 308. KZ-a), koje se nalazi u glavi „Kaznena djela protiv pravosuđa“.

⁸⁴ Čl. 83., st. 5. i 6. ZZP-a regulira i zaštitu osobnih podataka pri raskidu ugovora.

⁸⁵ Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021., str. 141–142; dostupno na <https://www.ombudsman.hr/wp-content/uploads/2022/05/Izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2021-1.pdf> (22. 9. 2022.).

⁸⁶ Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021., str. 14; https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2022-04-01/154306/LZV_PRAVOBRANITELJ_DJECA_2021.pdf (22. 9. 2022.).

⁸⁷ Više informacija o Agenciji dostupno je na <https://azop.hr/> (21. 9. 2022.).

⁸⁸ Koji je stupio na snagu tek 2013.

⁸⁹ Predmet je zaštite privatnosti koja, kako se navodi, nije jednoznačno definirana, ali se može reći da privatna sfera pojedinca uključuje tjelesne i duševne interese pojedinca, spolni život, spol i spolnu orijentaciju, osobne podatke, ugled, fotografije i dr. – *Munivrana Vajda* 2018, 159–160.

⁹⁰ Narušavanje nepovredivosti doma i poslovnog prostora (čl. 141. KZ-a); povreda tajnosti pisama i drugih pošiljaka (čl. 142. KZ-a); neovlašteno zvučno snimanje i prisluškivanje (čl. 143. KZ-a); neovlašteno slikovno snimanje (čl. 144. KZ-a); zlouporaba snimke spolno eksplicitnog sadržaja (čl. 144.a KZ-a); neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne (čl. 145. KZ-a) i nedozvoljena uporaba osobnih podataka (čl. 146. KZ-a). Za više o kaznenim djelima protiv privatnosti v. *Munivrana Vajda* 2018, 159–177.

2.1. Zaštita privatnosti i osobnih podataka kaznenim djelom nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a)

Zaposlenik jedne telefonske kompanije u Hrvatskoj⁹¹ prikupljao je osobne podatke pretplatnika, a potom na njihovo ime sklapao nove pretplatničke ugovore na rok od 24 mjeseca i naručivao mobitele (*Samsung Galaxy 5* itd.).⁹² Optužen je i osuđen za stjecaj⁹³ tri produljena kaznena djela; produljeno kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146., st. 1. KZ-a), produljeno kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti (čl. 291., st. 1. KZ-a) te produljeno kazneno djelo krivotvorenja službene ili poslovne isprave (čl. 279., st. 1. KZ-a). Izrečena mu je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 11 mjeseci koja je preinačena u rad za opće dobro.⁹⁴

Izneseni predmet služi kao uvod u problematiku zaštite privatnosti putem kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka.

Nedozvoljenu uporabu osobnih podataka može počinuti onaj tko „protivno uvjetima propisanim zakonom, prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba“, a za taj osnovni oblik kaznenog djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do jedne godine.⁹⁵ Predmet su zaštite osobni podatci, odnosno nepovredivost osobnih podataka koji se bez odobrenja te osobe ne smiju koristiti izvan zakonom utvrđene svrhe.⁹⁶

Za pravilnu primjenu toga kaznenog djela vrlo je važno dobro razumjeti njegov zakonski opis i njegove elemente te pravilno odrediti ili definirati te pojmove. Potrebno je napomenuti da je ono po svojoj pravnoj prirodi blanketno kazneno djelo jer se njegova bit ne može spoznati bez konzultiranja drugih zakona ili propisa, pa su elementi njegova zakonskog opisa usko povezani s drugim zakonima.⁹⁷ Primjerice, s prijašnjim Zakonom o zaštiti osobnih podataka i današnjom Uredbom jer ovisi o njezinim odredbama, ali i o odredbama drugih zakona, npr. Zakona o medijima, Zakona o elektroničkim medijima, Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o elektroničkim komunikacijama itd. koji, doduše, u svojim odredbama vrlo često opet upućuju na primjenu Uredbe. Zanimljivo je primijetiti da se u članku 146. KZ-a navodi riječ „zakon“⁹⁸ iako se ponajprije odnosi na Uredbu (GDPR). Jasno je da Uredba ima izravnu primjenu i po snazi je iznad zakona, ali ne bi bilo naodmet u nekoj budućnosti to

---

⁹¹ Pravomoćna presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, K-2045/18, 28. 2. 2020.

⁹² *Ibidem*.

⁹³ Za više o stjecaju v. čl. 51. KZ-a.

⁹⁴ *Ibidem*, str. 2.

⁹⁵ Čl. 146., st. 1. KZ-a.

⁹⁶ Pavišić, Grozdanić, Veić 2007, 371.

⁹⁷ Za više o blanketnoj dispoziciji v. Horvatić, Derečinović, Cvitanović 2016, 133–134, 144.

⁹⁸ „Tko protivno uvjetima određenom u zakonu, prikuplja...“ (Čl. 146., st. 1. KZ-a. Riječ „zakon“ navodi se i drugim stavicama navedene inkriminacije.).

jasno regulirati, odnosno nomotehnički urediti navedenu inkriminaciju, pri čemu bi se izmjena trebala dobro obrazložiti da se ne bi dovelo u pitanje postojanje pravnog kontinuiteta, odnosno kontinuiteta tipa neprava.⁹⁹

Ako u Uredbi (ili drugim zakonima) postoje neki posebni razlozi koji dopuštaju prikupljanje podataka u nekim posebnim slučajevima na koje se ta inkriminacija odnosi, to bi bio razlog za isključenje protupravnosti i tada ne bi bilo počinjeno to kazneno djelo. Za razliku od većine drugih kaznenih djela iz te glave, kazneni postupak za to se djelo pokreće po službenoj dužnosti.

Iako se to kazneno djelo ponajprije odnosi na osobe koje se bave prikupljanjem i obradom (osobnih) podataka te iako je njegova dispozicija blanketna, čime se upućuje na regulaciju određene materije u drugim zakonima (ili Uredbi), autorice smatraju da se njegova primjena ne bi smjela ograničiti samo na te osobe i uvjet blanketna nego i na sve druge osobe koje se na nedopušten način koriste tuđim osobnim podacima. Primjerice, otvaranje lažnih Facebook profila s podacima druge osobe ili uzimanje bez ovlaštenja tuđe fotografije i stavljanje na svoj Facebook profil; uzimanje fotografija ili informacija od strane medija s Facebook profila osoba koje „ne traže publicitet“ bez njihova odobrenja, upotreba tuđeg imena i prezimena bez odobrenja te osobe i pod njim reklamiranje određena proizvoda i sl. U takvim slučajevima trebala bi biti riječ o kaznenom djelu nedozvoljene uporabe osobnih podataka jer bi u protivnom postojala (velika) pravna praznina, kojom bi se omogućile zlouporabe osobnih podataka. U svakom slučaju, trebalo bi na navedeno obratiti posebnu pozornost i inkriminaciju *pro futuro* urediti, tj. izmijeniti.

Nadalje, vrlo je važno utvrditi koji su podatci osobni podatci. Navedeno je ponajprije određeno Uredbom (GDPR-om) pa su osobni podatci sve informacije koje se odnose na identificiranu fizičku osobu ili fizičku osobu koju se može identificirati („ispitanik“). Tako je prema GDPR-u osobni podatak: „ime, adresa, e-mail adresa, IP adresa, GPS lokacija, RFID tagova i kolačića na web-stranicama, telefonski broj, fotografija, videosnimka pojedinaca, OIB, biometrijski podatak (otisak prsta, snimka šarenice oka), genetski podatak, podatak o obrazovanju i stručnoj spremi, podaci o plaći, podaci o kreditnom zaduženju, podaci o računima u banci, podaci o zdravlju, seksualnoj orijentaciji, glas i mnogi drugi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi“.¹⁰⁰ Fizička osoba koja se može identificirati svaka je osoba čija se identifikacija može učiniti izravno ili neizravno, posebno upućivanjem na identifikator kao što je ime, identifikacijski broj, podatci o lokaciji, mrežni identifikator ili na jedan ili više čimbenika specifičnih za fizičke i fiziološke karakteristike, odnosno genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet te osobe.¹⁰¹

⁹⁹ Za navedeni pojam v. Horvatić, Derenčinović, Cvitanović 2016, 142, i Novoselec, Bojanić 2013, 80.

¹⁰⁰ Čl. 4., t. 1. GDPR-a.

¹⁰¹ Čl. 4. Uredbe.

Pavišić i Grozdanić ističu da se osoba može identificirati ako se njezin identitet može utvrditi izravno ili neizravno na temelju jedne ili više karakteristika specifičnih za njezin fizički, psihički, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet.¹⁰² Zaštita osobnih podataka omogućena je svakoj fizičkoj osobi, bez obzira na to čiji je državljanin.¹⁰³

Direktiva (EU) 2016/680 također određuje što se treba smatrati osobnim podatkom, pa su to:

svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi 'ispitanik'; pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca.¹⁰⁴

I ESLJP je u svojoj praksi iznjedrio što se treba smatrati osobnim podatkom, pa je to: „svaka informacija koja se odnosi na identificiranu osobu ili pojedinca koji se može identificirati... takvi podaci ne pokrivaju samo informacije koje izravno identificiraju pojedinca ('subjekt podataka'),¹⁰⁵ kao što su prezime i ime, nego i bilo koji element koji neizravno identificira osobu kao što je dinamička IP (Internet Protokol) adresa¹⁰⁶“.¹⁰⁷ Osobni podatci mogu imati različite oblike, npr. uzorci stanica i DNK profili ili otisci prstiju; podatci o rođenju i napuštanju pojedinca, uključujući podatke potrebne za otkrivanje istine o važnom aspektu osobnog identiteta; informacije o internet-skim pretplatnicima i specifične IP adrese; snimke kao glasovni uzorci; podatci o bankovnim dokumentima, podatci o korištenju interneta i poruka od strane zaposlenika na radnom mjestu koji su dobiveni nadzorom; kopije elektroničkih podataka zaplijenjenih u odvetničkom uredu iako nisu dešifrirani, prepisani ili službeno pripisani njihovim vlasnicima; podatci prikupljeni u kontekstu neprikrivenog videonadzora na sveučilištu; podatci o oporezivom dohotku i imovini velika broja pojedinaca itd.¹⁰⁸

---

¹⁰² Pavišić, Grozdanić, Veić 2007, 371.

¹⁰³ Konačan prijedlog Kaznenog zakona s obrazloženjem, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb, str. 189; https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf (25. 9. 2022.).

¹⁰⁴ Čl. 3., st. 1., toč. 1. Direktive (EU) 2016/680.

¹⁰⁵ Za više v. predmete *Guillot protiv Francuske* iz 1996., §§ 21 – 22; *Mentzen protiv Latvije* (odl.) iz 2004.; *Güzel Erdagöz protiv Turske* iz 2008., § 43; *Garnaga protiv Ukrajine* iz 2013., § 36; *Henry Kismoun protiv Francuske* iz 2013., § 25; *Hájovský protiv Slovačke* iz 2021., § § 11 – 12 i 41) – Guide to the Case-Law of the of the ECtHR, str. 7.

¹⁰⁶ V. predmet ESLJP-a *Benedik protiv Slovenije* (zahtj. br. 62357/14), od 24. travnja 2018. (konačan 24. 7. 2018.), §§ 107 – 108.

¹⁰⁷ Guide to the Case-Law of the of the ECtHR, str. 7; također v. presudu ESLJP-a *Amann protiv Švicarske* (zahtj. br. 27798/95), od 16. veljače 2000., § 65; i presudu ESLJP-a *Haralambie protiv Rumunjske* (zahtj. br. 21737/03), od 27. listopada 2009. (konačna 27. 1. 2010.), §§ 77, 78.

¹⁰⁸ Guide to the Case-Law of the of the ECtHR, str. 7, 8.

Tako je što se tiče videonadzora¹⁰⁹ Europski sud u predmetu *López Ribalda i dr. protiv Španjolske* naveo da je slika osobe jedno od glavnih obilježja njezine osobnosti jer otkriva jedinstvene osobine osobe na temelju kojih se osoba razlikuje od drugih osoba. Dakle, riječ je o osobnom podatku. Pravo na zaštitu vlastite slike stoga je jedan od bitnih elemenata osobnog razvoja.¹¹⁰

Međutim, u predmetu *Vučina protiv Hrvatske* objavljena je fotografija podnositeljice zahtjeva u časopisu kojom je ona pogrešno identificirana kao supruga tadašnjeg gradonačelnika. ESLJP je proglasio zahtjev nedopuštenim *ratione materiae*¹¹¹, iako je prihvatio da je podnositeljici zahtjeva mogla biti prouzročena određena nevolja, smatrao je da razina ozbiljnosti povezana s pogrešnim označavanjem njezine fotografije i neugodnosti koje je pretrpjela nisu dovele do problema – bilo u kontekstu zaštite njezina imidža ili časti i ugleda – na temelju čl. 8. Konvencije.¹¹² Međutim, u predmetu *Rodina protiv Latvije*¹¹³ ESLJP je iznio stajalište da je čak i neutralna fotografija koja prati priču koja prikazuje pojedinca u negativnom svjetlu ozbiljno zadiranje u privatni život osobe koja ne traži publicitet te može biti povreda čl. 8. Konvencije.

Dalje je za razumijevanje toga kaznenog djela zanimljiv i važan pojam obrade podataka. Obrada podataka obuhvaća različite radnje. Uredba ga definira kao bilo koju operaciju ili skup operacija koje se izvode na osobnim podacima ili na skupovima osobnih podataka, bilo automatiziranim sredstvima ili ne, kao što su prikupljanje, snimanje, organizacija, strukturiranje, pohrana, prilagodba ili izmjena, dohvaćanje, konzultacije, uporaba, otkrivanje prijenosom, širenjem ili drugim načinom stavljanja na raspolaganje, usklađivanjem ili kombinacijom, ograničavanjem, brisanjem ili uništavanje.¹¹⁴

Prema praksi Suda EU-a, u predmetu *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122) „obrada osobnih podataka“ definirana je u čl. 2., točki (b) Direktive 95/46 kao „svaka radnja ili skup operacija koje se izvode na osobnim podacima ... kao što su prikupljanje, snimanje, organiziranje, pohranjivanje, prilagodba ili izmjena, dohvaćanje, korištenje, prijenos, širenje ili drugi način stavljanja na raspolaganje podataka, kao i usklađivanje ili kombiniranje podataka, blokiranje, brisanje ili uništavanje podataka“. Stoga je u na-

¹⁰⁹ U vezi s videonadzorom, Sud je utvrdio da videonadzor koji provodi poslodavac bez znanja radnika, od oko pedeset sati u razdoblju od dva tjedna te korištenje snimaka u postupku na radnim sudovima kako bi se opravdalo otkaz, povreda je na poštivanje privatnog života. Ujedno je Sud utvrdio i da je neprikriiveni videonadzor sveučilišnih nastavnika dok su držali nastavu, pri čemu su se snimke čuvale mjesec dana i koje je mogao vidjeti dekan fakulteta, ometao pravo podnositelja zahtjeva na poštivanje njihovih privatnih života. – Presuda ESLJP-a *López Ribalda i dr. protiv Španjolske* (zahtj. br. 1874/13 i 8567/13), od 17. 10. 2019., § 91.

¹¹⁰ Presuda ESLJP-a *López Ribalda i dr. protiv Španjolske* (zahtj. br. 1874/13 i 8567/13), od 17. 10. 2019., § 89.

¹¹¹ Presuda ESLJP-a *Vučina v. Croatia* (zahtj. br. 58955/13), od 31. listopada 2019., § 50.

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ Presuda ESLJP-a *Rodina protiv Latvije* (zahtj. br. 48534/10 i 19532/15), od 14. svibnja 2020. (konačna 14. 8. 2020.), § 131.

¹¹⁴ Čl. 4. Uredbe.

vedenom predmetu (*Buivids*) Sud EU-a zaključio da videosnimka koja je pohranjena na uređaju za kontinuirano snimanje – tvrdom disku tog sustava – u memoriju kamere kojom se koristi podnositelj zahtjeva, predstavlja u skladu s čl. 2(b) i čl. 3(1) Direktive 95/46 automatsku obradu osobnih podataka.¹¹⁵ I „objava videosnimke koja sadrži osobne podatke na web stranici na kojoj korisnici mogu gledati i dijeliti videozapise, predstavlja obradu tih podataka u cijelosti ili djelomično automatskim sredstvima.“¹¹⁶

Teži je oblik kaznenog djela prijenos osobnih podataka izvan Republike Hrvatske radi daljnje obrade, ili ako su podatci javno objavljeni ili na neki drugi način ustupljeni ili postali dostupni trećoj strani, ili ako je učinjena nedozvoljena uporaba osobnih podataka djeteta. Za taj će oblik kaznenog djela odgovarati i počinitelj koji je sebi ili drugomu pribavio znatnu imovinsku korist ili prouzročio znatnu štetu¹¹⁷ ili tko protivno uvjetima iz zakona prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba o rasnom ili nacionalnom podrijetlu, političkim stajalištima, vjerskim ili drugim uvjerenjima, članstvu u sindikatu, zdravlju, spolnom životu, ili podatke o prekršajnom ili kaznenom postupku. Za sve navedene oblike počinjenja propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.¹¹⁸

Posebno teškim oblikom toga kaznenog djela smatra se kada sve navedene oblike počini službena osoba u obavljanju službene dužnosti ili odgovorna osoba u vršenju javnih ovlasti.¹¹⁹ Predviđena kazna stroža je nego za druge oblike, pa se počinitelju može izreći kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

2.1.1. Zanimljivi predmeti nedozvoljene uporabe osobnih podataka iz hrvatske sudske prakse

U hrvatskoj sudskoj praksi¹²⁰ naišlo se na nekoliko zanimljivih predmeta nedozvoljene uporabe osobnih podataka koji su gotovo uvijek bili u stjecaju s nekim drugim kaznenim djelima, a nerijetko je bila riječ i o produljenim kaznenim djelima.

---

¹¹⁵ Presuda od 14. veljače 2019., *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122), §§ 33 i 34; v. u tom smislu presudu od 11. prosinca 2014., *Ryneš* (C 212/13, EU:C:2014:2428, §§ 23 i 25).

¹¹⁶ *Ibid.*, § 39.

¹¹⁷ Čl. 146., st. 2. KZ-a.

¹¹⁸ Kad je propisana kazna zatvora do tri godine, tada se prema čl. 40. KZ-a može izreći i novčana kazna, odnosno odredbu treba čitati na način da se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine.

¹¹⁹ Čl. 146., st. 4. KZ-a. Znatna je imovinska korist ili znatna šteta kada iznos imovinske koristi ili štete prelazi 7,963.37 EUR (čl. 87., st. 29. KZ-a).

¹²⁰ Autorice su provele istraživanje na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu, gdje su dobile uvid u pravomoćne presude za kaznena djela iz glave XIV., kaznena djela protiv privatnosti. Provedenim istraživanjem utvrđeno je da postoji ne tako velik broj ovih kaznenih djela (nedozvoljene uporabe osobnih podataka; čl. 146. KZ-a) te da su nerijetko bila u stjecaju s nekim drugim kaznenim djelima; npr. prijevaram (čl. 236. KZ-a) ili kaznenim djelima krivotvorenja (npr. krivotvorenje isprava čl. 278. KZ-a ili krivotvorenje službene ili poslovne isprave čl. 279. KZ-a itd.).

Tako je, primjerice, u jednom predmetu¹²¹ osoba počinila produljeno kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146., st. 1. KZ-a)¹²² u stjecaju s produljenim kaznenom djelom prijevare (čl. 236. KZ-a).¹²³ Osobne podatke počinitelj je dobio iz ugovora o kupoprodaji vozila sklopljenog između njegovog oca i druge osobe. Nazvao je jednu telefonsku kompaniju u Hrvatskoj i sklopio nekoliko pretplatničkih ugovora na ime treće osobe na rok od 24 mjeseca te naručio mobitele (*Samsung Galaxy 5* itd.) i takvim postupanjem zaradio je 47 tisuća kuna (cca 6 tisuća EUR). Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine koja je preinačena radom za opće dobro (čl. 55. KZ-a).¹²⁴

Sličan *modus operandi* (način postupanja) zamijećen je i u drugom predmetu u kojem su počinitelji počinili više od 20 kaznenih djela, koja su kvalificirana kao produljeno kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146., st. 1. KZ-a), produljeno kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti (čl. 291., st. 1. KZ-a) te produljeno kazneno djelo krivotvorenja službene ili poslovne isprave (čl. 279., st. 1. KZ-a).¹²⁵ U organizaciji tih kaznenih djela djelovala su tri počinitelja, ali ne uvijek zajedno. Obično ih je bilo dvoje. Jedan od njih bio je zaposlenik jedne telekomunikacijske kompanije koji je pribavljao podatke pretplatnika, a potom te podatke prenosio drugoj osobi koja je nazivala telekomunikacijsku kompaniju i sklapala pretplatničke ugovore na tuđa imena. Svi počinitelji osuđeni su uvjetno ili djelomično uvjetno. U skladu s navedenim, doista se možemo zapitati koja je svrha kažnjavanja u navedenim predmetima i postiže li se ona takvim sankcioniranjem.¹²⁶

Dakle, prikazani predmeti (kao i onaj s početka poglavlja 2.1.) odnosili su se na zlouporabu osobnih podataka korisnika usluga telefonskih kompanija, čime su te kompanije bile također oštećene.

Općinski kazneni sud u Zagrebu (dalje u tekstu: OKSZg) donio je presudu za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka i u jednom, činjenično, potpuno drukčijem predmetu od navedenih. U tom predmetu osoba je počinila prekršaj vožnje u

---

¹²¹ Pravomoćna presuda Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu, K-729/17, 2. 11. 2017.; presuda je pravomoćna 20. prosinca 2017. godine.

¹²² Bilo je sedam takvih djela za koja je odlučeno da se procesuiraju kao jedno produljeno kazneno djelo.

¹²³ Pet je kaznenih djela prijevare za koja je odlučeno da se procesuiraju kao jedno produljeno kazneno djelo.

¹²⁴ Pravomoćna presuda OKSZg, K-729/17, 2. 11. 2017.

¹²⁵ Pravomoćna presuda Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu, K-1522/16, 27. 2. 2018., što je potvrđeno presudom Županijskog suda u Splitu Kž-363/2018.

¹²⁶ Djelomična uvjetna osuda sastoji se od toga da počinitelj mora jedno vrijeme izdržati kaznu zatvora u zatvoru, a drugi se dio izrečene kazne pušta, odnosno uvjetuje s rokom kušnje kao kod uvjetne osude (od jedne do pet godina, čl. 56. KZ-a) i to koliki dio mora izdržati, nakon čega će biti pušten, zna se već u trenutku donošenja presude (čl. 57. KZ-a).

pijanom stanju (K-1496/2020)¹²⁷ te ju je pri počinjenju prekršaja zaustavila policija. Osoba je dala bratovu osobnu iskaznicu, za koju brat nije imao pojma da ju je počinitelj uzeo. Nakon toga je pod tim drugim (bratovim) imenom potpisao zapisnik o uhićenju i obavijest o prekršaju. Počinitelj je osuđen za kaznena djela u stjecađu nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146., st. 1. KZ-a) i krivotvorenja isprava (čl. 278., st. 1. i 3. KZ-a) te mu je izrečena jedinstvena kazna od 10 mjeseci zatvora i primijenjena je uvjetna osuda uz rok kušnje od dvije godine.¹²⁸ Dakle, da bi izbjegao odgovornost za prekršaj, počinio je ne jedno, nego dva kaznena djela za koja je poslije bio osuđen. Međutim, ono što je sud dodatno trebao prepoznati, na to upozoriti i razmotriti jest o kojem je još kaznenom djelu riječ u tom predmetu. Naime, uporabom tuđe osobne iskaznice čini se i kazneno djelo zlouporabe osobne isprave (čl. 280. KZ-a). Stoga je OKSZg u najmanju ruku trebao prepoznati, pa i razmotriti odnos tih dvaju kaznenih djela – nedozvoljene uporabe osobnih podataka i zlouporabe osobne isprave, tj. je li riječ o realnom ili prividnom stjecađu te svoje stajalište obrazložiti u presudi.

3. STATISTIČKA ANALIZA PODATAKA ZA KAZNENO DJELO NEDOZVOLJENE UPORABE OSOBNIH PODATAKA

U nastojanju da se zaokruži cijela priča o nedozvoljenoj uporabi osobnih podataka željelo se prikazati i analizirati statističke podatke Državnog zavoda za statistiku o kaznenom djelu nezadovoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a) za razdoblje 2016. – 2021. kako bi se promotriala situacija kretanja toga kaznenog djela na nacionalnoj razini. Paralelno je za isto kazneno djelo i isto razdoblje provedeno istraživanje pravomoćnih presuda na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu kako bi se dobio uvid u trendove na lokalnoj razini te kako bi se usporedili podatci s onima na nacionalnoj razini.

3.1. Podatci Državnog zavoda za statistiku za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a)

Radi dobivanja uvida u kretanje kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a) na nacionalnoj razini, prikazat će se i analizirati podatci Državnog zavoda za statistiku (DZS) od 2016. do 2021.

---

¹²⁷ Pravomoćna presuda Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu, K-1496/2020, 20. 8. 2020., str. 1.

¹²⁸ *Ibidem*.

Tablica 1. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a) 2016. – 2021.

Nedozvoljena uporaba osobnih podataka (čl. 146. KZ-a)	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	ukupno
prijavljeni	227	168	265	219	203	243	1325
optuženi	21	27	22	20	29	23	142
osuđeni	19	26	20	20	24	22	131

Iz prikazanih podataka proizlazi da je u promatranom razdoblju bilo 1325 prijava za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka, 142 optužbe i 131 osuda.

Najveći broj prijavljenih kaznenih djela bio 2018. (265), dok je najviše optužbi bilo 2020. (29), a osuđenih počinitelja 2017. (26).

Trend kretanja prijavljenih osoba oscilira. Tako je od 2016. do 2017. bio u padu, a 2018. doseže vrhunac (265), nakon čega opet pada do 2021. Broj optužbi također oscilira, a vrhunac je bio 2020. s 29 optužbi.

Zanimljivo je da je najveći broj osuda bio 2017. (26) kada je bilo i najmanje prijavljenih (168) počinitelja kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka. No potrebno je istaknuti da kazneni postupci u prosjeku traju oko tri godine, pa broj prijave, optužbi i osuda u istoj godini ne korelira.

Broj osuda također oscilira s vrhuncem 2017., nakon čega je u padu do 2020. kada opet raste (24), ali ipak ne doseže vrhunac iz 2017. Nakon 2020. broj osuđenih počinitelja opet je u padu, pa su 2021. 22 osobe bile osuđene za to kazneno djelo.

Kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka u odnosu na ukupan broj osuđenih punoljetnih počinitelja svih kaznenih djela u 2020. iznosi 0,2 %, što upućuje na malu zastupljenost u ukupnom kriminalu. Naime, u Hrvatskoj je 2020. bilo ukupno 11.634 osuđenih počinitelja kaznenih djela, od toga za kaznena djela protiv privatnosti bilo je osuđeno 46 osoba, odnosno 0,4 % od ukupnog broja osuđenih punoljetnih počinitelja kaznenih djela, od čega su 24 osobe osuđene za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka (0,20 % ukupnog broja osuđenih osoba).¹²⁹

¹²⁹ Izvješće DZS-a 'T.03.03. Osuđeni punoljetni počinitelji prema kaznenim djelima, stjecaju i sudioništvu, ranijim osudama, oduzimanju imovinske koristi, oduzimanju predmeta, sporednoj novčanoj kazni i radu za opće dobro u 2020. i 2021., dostupno na https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_tableid=To303_2020.px&px_path=Pravosudje__kaznena__punoljetni&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=4d00411d-5a45-42e0-bda8-295f8c4d4f91 (23. 2. 2023.) i više podataka na https://web.dzs.hr/PXWeb/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=To303_2020.px&px_path=Pravosudje__kaznena__punoljetni&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=4d00411d-5a45-42e0-bda8-295f8c4d4f91 (23. 2. 2023.).

Međutim, iz prikazanih podatka u Izvješću DZS-a (za 2020.) proizlazi da ono čini 52 % svih kaznenih djela protiv privatnosti.¹³⁰

U sljedećoj godini, 2021., odnosno posljednjoj za koju se raspolaže podacima, ukupno je bilo osuđeno 12.286 počinitelja, dok su za kaznena djela protiv privatnosti bila osuđena 52 počinitelja, tj. ta kaznena djela čine 0,4 % ukupnih osuda.¹³¹ Za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka te godine bile su osuđene 22 osobe, što je 0,18 % ukupno osuđenih punoljetnih počinitelja svih kaznenih djela. U odnosu na kaznena djela protiv privatnosti to je djelo zastupljeno s oko 40 % (42 %).¹³²

3.2 Istraživanje na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu

U cilju razmatranja cijelog konteksta kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a) i dobivanja uvida u njegovo kretanje na lokalnoj razini (Grad Zagreb) provedeno je istraživanje na pravomoćnim presudama Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu za razdoblje od 2016. do 2022. Istraživanje je provedeno za sva kaznena djela protiv privatnosti iz glave XIV., ali zbog ograničenja vezanog za opseg rada, a i neznatne zatupljenosti tih drugih kaznenih djela, rezultati cijelog istraživanja nisu prikazani, nego samo podatci za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka koje se utvrdilo kao najzastupljenije.

Tablica 2. Osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo Nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a) od 2016. do 2020. na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu.

kazneno djelo / godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	ukupno
osuđene osobe za k. d. Nedozvoljene uporabe osobnih podataka (čl. 146. KZ-a)	0	1	3	0	6	10

Iz prakse Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu proizlazi da je u promatranom razdoblju bilo relativno malo osuđujućih presuda za kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka – ukupno 10 osuđenih osoba. Najviše je osuda bilo 2020., dok

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ Izvješće DZS-a T.03.03. Osuđeni punoljetni počinitelji prema kaznenim djelima, stjecaju i sudioništvu, ranijim osudama, oduzimanju imovinske koristi, oduzimanju predmeta, sporednoj novčanoj kazni i radu za opće dobro u 2020. i 2021., dostupno na https://web.dzs.hr/PXWeb/Menu.aspx?px_tableid=To303_2020.px&px_path=Pravosudje__kaznena__punoljetni&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=4d00411d-5a45-42e0-bda8-295f8c4d4f91 (23. 2. 2023.) i više podataka na https://web.dzs.hr/PXWeb/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=To303_2020.px&px_path=Pravosudje__kaznena__punoljetni&px_language=hr&px_db=Pravosudje&rxid=4d00411d-5a45-42e0-bda8-295f8c4d4f91 (23. 2. 2023.).

¹³² *Ibid.*

nijedna osoba nije bila osuđena 2016. i 2019. Podatci ne prate statistiku DZS-a, iz čega proizlazi da je najviše osuda za to kazneno djelo bilo 2017., dok iz provedenog istraživanja na OKSZg proizlazi da je upravo te godine, izuzev spomenutih godina (2016. i 2019.) kada nije bilo nijedne osuđene osobe, bilo najmanje osuđenih osoba (1).

Provedenim istraživanjima dobio se uvid u učestalost i kretanje navedenoga kaznenog djela na lokalnoj razini (Grad Zagreb), odnosno na nacionalnoj razini za razdoblje 2016. – 2021. Slijedom prikupljenih i proučenih podataka može se zaključiti da kretanje na lokalnoj razini ne prati trend kretanja na nacionalnoj razini. Ujedno se pokazalo da je kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka, prema podacima DZS-a, najučestalije kazneno djelo protiv privatnosti te čini oko 47 % kaznenih djela protiv privatnosti, ali je u ukupnom kriminalu zastupljeno s vrlo malim postotkom, godišnje s oko 0,2 % (za 2020. i 2021.).

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Privatnost je vrlo važna i, kao što je prikazano u radu, vrlo ju je važno čuvati i zaštititi od raznih intruzija i mogućih zlouporaba. Činjenica je da je danas uz postojeću tehnologiju kojom se gotovo svi svakodnevno koristimo to sve teže činiti jer je naša privatnost izloženija nego prije uporabe tehnologija, pa je time i veća vjerojatnost njezine povrede. Upravo iz tog razloga potrebno je biti osviješten i pripaziti komu se daju osobne informacije, odnosno gdje ostavljamo „digitalni“ ili „osobni“ trag. Iako postoji pravna regulacija kojom se jamči njezina zaštita na međunarodnoj i regionalnoj razini, ali i nacionalnoj, činjenica je da te regulacije većinom dobivaju na značenju tek kada je naša privatnost već narušena.

U tom kontekstu može se reći da je najvažnija prevencija. Međutim, vrlo je važna i njezina zaštita represivnim putem. Postojeće regulacije omogućuju njezinu zaštitu ponajprije na administrativnom području, a tek ako takva zaštita nije zadovoljavajuća, aktivira se prekršajna, odnosno kaznenopravna zaštita. Kaznenopravna bi zaštita, osim svoga represivnog učinka, također trebala proizvesti specijalno preventivan te generalno preventivan učinak. Doduše, generalno preventivan učinak upitan je s obzirom na sankcije koje su bile izrečene u promatranim predmetima na Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu.

Diskurs ovog rada zbog toga je prikaz značenja privatnosti, prava na privatnost te zaštite privatnosti kroz kazneno djelo nedozvoljene uporabe osobnih podataka. Odlučilo se analizirati navedeno kazneno djelo i prikazati podatke koji se na njega odnose jer je prema podacima DZS-a, ali i prema provedenom istraživanju na OKSZg proizišlo da je to kazneno djelo najzastupljenije među kaznenim djelima protiv privatnosti i čini oko 47 % tih kaznenih djela. Međutim, u ukupnom kriminalu gotovo je nezamjetno i sudjeluje s oko 0,2 %.

U radu su izneseni primjeri iz literature i prakse Europskog suda za ljudska prava te Suda Europske unije, koji pokazuju da je prilično široko određeno značenje osobnog podatka koji uživa zaštitu pod pojmom privatnosti kao pravnog dobra i koje je ključno za pravilno razumijevanje i primjenu kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka.

Normativno-deskriptivnom analizom postojeće inkriminacije nedozvoljene uporabe osobnih podataka utvrdilo se da bi se moglo razmisliti o izmjeni njezina zakonskog opisa te ga uskladiti s danas postojećom regulativom jer se u zakonskom opisu upotrebljava sintagma „tko protivno uvjetima određenima u zakonu...“, ne spominjući Uredbu (GDPR) koja je primaran propis na koji se odnosi ta blanketna dispozicija. Također, trebalo bi razmisliti o tome da se inkriminacija ne svodi isključivo na blanketnu dispoziciju i „ovisnost“ o drugim zakonima i Uredbi, nego da u jednom dijelu bude i samodostatna, odnosno potpuna.

Nastavno na navedeno, predlaže se *de lege ferenda* urediti, tj. izmijeniti čl. 146., st. 1. KZ-a (što bi se onda reflektiralo i na njegove, druge stavke, odnosno trebalo bi ih urediti) na sljedeći način:

„Tko protivno uvjetima određenima u Uredbi ili zakonima, prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba, ili na drugi način nedozvoljeno uzima, posjeduje ili upotrebljava osobne podatke fizičkih osoba, kaznit će se...“

Sumirajući rečeno, može se reći da razumijevanjem važnosti privatnosti i njezine zaštite štitimo sebe i informacije o sebi. Danas je, takoreći, informacija izjednačena s novcem, a u svakom slučaju ima utjecaj na kolanje novca i stvaranje novčanih vrijednosti (možemo reći „informacija pokreće svijet“). Tako u koliziju sve više dolaze pravo na privatnost i ekonomski interesi određenih skupina, a iz prvog plana izlazi kolizija prava na privatnost i prava na izražavanje koji su česta tema znanstvenih i stručnih radova i javnih diskusija. Ondje gdje postoji neki interes, pogotovo financijski, velika je vjerojatnost da će doći do kršenja prava na privatnost i činjenja kaznenih djela. Iz tog je razloga vrlo važno predvidjeti i takve mogućnosti i jasno ih propisati Kaznenim zakonom kako bi se pravodobno spriječile moguće zlouporabe i napadi na (našu) privatnost.

LITERATURA

1. Archard, D. (2006). *The Value of Privacy*. u Claes, E., Duff, A., Gutwirth, S. (eds.). *Privacy and the Criminal Law*. Intersentia. Antwerpen – Oxford. str. 13–32; https://books.google.hr/books?id=AzDGWwKmfBwC&pg=PR7&hl=hr&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false (25. 2. 2023.).

2. Badrov, S. (2007). *Kaznena djela protiv časti i ugleda u hrvatskom kaznenom pravu*. Pravnik, vol. 41, br. 84, str. 61–94.
3. Boban, M. (2012). *Pravo na privatnost i pravo na pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, br. 3, str. 575–598.
4. Cooley, T. M. (1879). *A Treatise on the Law of Torts or the Wrongs Which Arise Independent of Contract*, Chicago: Callaghex and Company, str. 29; dostupno na <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1010&context=books> (21. 9. 2022.) i na <https://repository.law.umich.edu/books/11/> (8. 8. 2022.).
5. Dragičević Prtenjača, M. (2014). *Kaznena djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prislušivanja te neovlaštenog slikovnog snimanja s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava i elaboracijom pojmova privatnosti i neovlaštenosti*. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. V., br. 1, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 164–199.
6. Dropulić, J. (2002). *Pravo na privatni život i duševni integritet*. Vizura. Zagreb.
7. Horvatić, Ž.; Derenčinović, D.; Cvitanović, L. (2016). *Kazneno pravo – opći dio 1, Kazneno pravo i kazneni zakon*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
8. Harris, J.; O'Boyle, M.; Warbric, C. (2009). *The Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press. Oxford.
9. Hildebrndt, M. (2006). *Privacy and Identity*, u Claes, E., Duff, A., Gutwirth, s. (eds.). *Privacy and the Criminal Law*. Interesentia. Antwerpen – Oxford, str. 43–58.
10. Moor, A. D. (2003). *Privacy: Its Meaning and Value*. American Philosophical Quarterly, vol. 40, no. 3 (Jul., 2003), University of Illinois Press on behalf of the North American Philosophical Publications, str. 215–227, https://www.academia.edu/17481344/Privacy_Its_Meaning_and_Value (26. 2. 2023.).
11. Munivrana Vajda, M. (2018). *Kaznena djela protiv privatnosti*. u Cvitanović, L.; Derenčinović, D.; Turković, K.; Munivrana Vajda, M.; Dragičević Prtenjača, M.; Maršavelski, A.; Rokсандić Vidlička, S. *Kazneno pravo – posebni dio*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, str. 159–177.
12. Novoselec, P.; Bojanić, I. (2013). *Opći dio kaznenog prava*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
13. Pavišić, B.; Grozdanić, V.; Veić, P. (2007). *Komentar Kaznenog zakona*, Narodne novine, Zagreb.
14. Pavuna, A. (2019). *Transformacija pojma prava na privatnost kao posljedica razvoja tehnologije i novih sigurnosnih izazova*. Doktorski rad. Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu. Zagreb.
15. Platon. (2009). *Država (Filozofska)*. Naklada Jurčić. Zagreb.
16. Prosser, W. L. (1960). *Privacy*. California Law Review, vol. 48, br. 3, str. 383–423.
17. Radolović, A. (2007). *Odnos prava osobnosti i medijskog prava*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, br. 1, str. 1–49.
18. Solove, D. J. (2006). *A Taxonomy of Privacy*, University of Pennsylvania Law Review, vol. 154, br. 3, str. 477–568, <https://www.jstor.org/stable/40041279?origin=crossref> (8. 8. 2022.) i na <https://doi.org/10.2307/40041279> (8. 8. 2022.).

19. Solove, D. J. (2008). *Understanding Privacy*, Harvard University Press (Cambridge, Massachusetts – London, England).
20. Warren, S. D.; Brandeis, L. D. (1890). *The Right to Privacy*, *Harvard Law Review*, vol. 4, br. 5, str. 193–220; dostupno na <https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf> (21. 9. 2022.).
21. Westin, A. F. (1967). *Privacy and freedom*. New York: Atheneum.
22. Young, I. M. (2005). *A Room of One's Own: Old Age, Extended Care, and Privacy. u On Female Body Experience: 'Throwing Like a Girl' and Other Essays*. Oxford University Press. New York, str. 155–171.

*

1. Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća, od 11. svibnja 2016., o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima, Sl. L. L 132, 21. 5. 2016.
2. Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća, od 27. travnja 2016., o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća, 2008/977/PUP, Sl. L. EU L 119, 4. 5. 2016.
3. Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama), Sl. L. EU L 201, 31. 7. 2002.
4. (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda, NN – MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17.
5. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima od 6. listopada 1991., NN – MU, br. 12/93; preuzeto iz Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima objavljen Sl. l. SFRJ, br. 7/1971.
6. Opća deklaracija o ljudskim pravima, NN – MU, br. 12/09.
7. Opća uredba o zaštiti podataka (*Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance)*), OJ L 119, 4. 5. 2016.; GDPR).
8. Povelja Europske unije o temeljnim pravima, Sl. L. EU C 202, 7. 6. 2016.
9. Rezolucija UN-a A/RES/68/167 Pravo na privatnost u digitalnom dobu *UN General Assembly. A/RES/68/167 The right to privacy in the digital age*, <https://undocs.org/A/RES/68/167> (21. 9. 2022.).
10. Ugovor o Europskoj uniji, Sl. L. EU C 202, 7. 6. 2016.

*

1. Guide to the Case-Law of the of the European Court of Human Rights- *Data protection* (last updated on 31 December 2021).

2. Court of Justice of the European Union, *Fact sheet- Protection of personal data*; https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-10/fiche_thematique_-_donnees_personnelles_-_en.pdf (21. 9. 2022.).
3. Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021.; dostupno na <https://www.ombudsman.hr/wp-content/uploads/2022/05/Izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2021-1.pdf> (22. 9. 2022.).
4. Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2021.; https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2022-04-01/154306/IZVJ_PRAVOBRANITELJ_DJECA_2021.pdf (22. 9. 2022.).
5. Konačan prijedlog Kaznenog zakona s obrazloženjem, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb; https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf (25. 9. 2022.).

*

1. Ustav Republike Hrvatske, NN, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
2. Zakon o radu, NN, br. 93/14, 127/17, 98/19.
3. Obiteljski zakon, NN, br. 103/15, 98/19, 47/20.
4. Zakon o medijima, NN, br. 59/04, 84/11, 81/13.
5. Zakon o elektroničkim medijima, NN, br. 111/21.
6. Zakon o zaštiti potrošača, NN, br. 19/22.
7. Zakon o elektroničkim komunikacijama, NN, br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17.
8. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, NN, br. 42/18.
9. Zakon o sudovima za mladež, NN, br. 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19.
10. Kazneni zakon, NN, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21.

*

1. Judgment of 20 December 2017, *Nowak* (C-434/16, EU:C:2017:994); <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198059&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8059397> (21. 9. 2022.).
2. Presuda od 14. veljače 2019., *Buivids* (C-345/17, EU:C:2019:122); <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=210766&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=52616> (20. 9. 2022.).

*

1. Presuda ESLJP-a *Niemietz protiv Njemačke* (zahtj. br. 13710/88), od 16. prosinca 1992.; <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22NIEMIETZ%20v.%20GERMANY%22%22%7D,%22itemid%22:%5B%22001-57887%22%7D%7D> (21. 9. 2022.).
2. Presuda ESLJP-a *Paradiso i Campanelli protiv Italije* (zahtj. br. 25358/12), od 24. siječnja 2017.; <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22CASE%20>

- OF%20PARADISO%20AND%20CAMPANELLI%20v.%20ITALY%22%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-170359%22]} (21. 9. 2022.).
3. Presuda ESLJP-a *Axel Springer AG protiv Njemačke* (zahtj. br. 39954/08), od 7. veljače 2012.; [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22Axel%20Springer%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-109034%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22Axel%20Springer%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-109034%22]}) (21. 9. 2022.).
  4. Presuda ESLJP-a *Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 35394/97), od 12. svibnja 2000. (konačna 4. 10. 2000.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22Khan%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-58841%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22Khan%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-58841%22]}) (27. 9. 2022.).
  5. Presuda ESLJP-a *Kruslin protiv Francuske* (zahtj. br. 11801/85), od 24. travnja 1990.; [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22Kruslin%20v.%20France%22\],%22itemid%22:\[%22001-57626%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22Kruslin%20v.%20France%22],%22itemid%22:[%22001-57626%22]}) (28. 9. 2022.).
  6. Presuda ESLJP-a *Craxi protiv Italije* (no. 2) (zahtj. br. 25337/94), od 17. srpnja 2003. (konačna 17. 10. 2003.), §§ 68–76; [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22Craxi%20v.%20Italy%22\],%22itemid%22:\[%22001-61229%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22Craxi%20v.%20Italy%22],%22itemid%22:[%22001-61229%22]}) (28. 9. 2022.).
  7. Presuda ESLJP-a *P. G. i J. H. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 44787/98), od 25. rujna 2001. (konačna 25. 12. 2001.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-59665%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-59665%22]}) (29. 3. 2022.).
  8. Presuda ESLJP-a *Gaughran protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 45245/15), od 13. veljače 2020. (konačna 13. 6. 2020.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22Gaughran%20v.%20the%20United%20Kingdom%22\],%22itemid%22:\[%22001-200817%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22Gaughran%20v.%20the%20United%20Kingdom%22],%22itemid%22:[%22001-200817%22]}) (29. 3. 2022.).
  9. Presuda ESLJP-a *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (zahtj. br. 44647/98), od 28. siječnja 2003. (konačna 28. 4. 2003.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22peck%22\],%22itemid%22:\[%22001-60898%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22peck%22],%22itemid%22:[%22001-60898%22]}) (27. 9. 2022.).
  10. Presuda ESLJP-a *Von Hannover protiv Njemačke* (no. 2) iz 2012. (zahtj. br. 40660/08 i 60641/08), od 7. veljače 2012.; [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22%22CASE%20OF%20VON%20HANNOVER%20v.%20GERMANY%22%22\],%22itemid%22:\[%22001-109029%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22%22CASE%20OF%20VON%20HANNOVER%20v.%20GERMANY%22%22],%22itemid%22:[%22001-109029%22]}) (27. 9. 2022.).
  11. Presuda ESLJP-a, *Société Colas Est i dr. protiv Francuske* (zahtj. br. 37971/97), od 16. travnja 2002. (konačna 16. 7. 2002.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22So-ci%20C3%A9t%20C3%A9%20Colas%20Est%20and%20Others%20v.%20France%20%22\],%22itemid%22:\[%22001-60431%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22So-ci%20C3%A9t%20C3%A9%20Colas%20Est%20and%20Others%20v.%20France%20%22],%22itemid%22:[%22001-60431%22]}) (28. 9. 2022.).
  12. Presuda ESLJP-a *Benedik protiv Slovenije* (zahtj. br. 62357/14), od 24. travnja 2018. (konačna 24. 7. 2018.); [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22benedik%20v.%20slovenia%22\],%22itemid%22:\[%22001-182455%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22benedik%20v.%20slovenia%22],%22itemid%22:[%22001-182455%22]}) (27. 9. 2022.).
  13. Presuda ESLJP-a *López Ribalda i dr. protiv Španjolske* (zahtj. br. 1874/13 i 8567/13), od 17. 10. 2019. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:\[%22L%20C3%B3pez%20Ribalda%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-197098%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22fulltext%22:[%22L%20C3%B3pez%20Ribalda%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-197098%22]}) (21. 9. 2022.).

14. Presuda ESLJP-a *Vučina v. Croatia* (zahtj. br. 58955/13), od 31. listopada 2019.; <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-198384%22%7D> (29. 3. 2022.).
15. Presuda ESLJP-a *Rodina protiv Latvije* (zahtj. br. 48534/10 i 19532/15), od 14. svibnja 2020. (konačna 14. 8. 2020.); <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22%22RODINA%20v.%20LATVIA%22%22%22%22%22%7D%22itemid%22:%5B%22001-202437%22%7D> (28. 9. 2022.).

*

1. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, K-2045/18, 28. 2. 2020.
2. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, K-729/17, 2. 11. 2017.
3. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, K-1522/16, 27. 2. 2018.
4. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, K-1496/2020, 20. 8. 2020.

Summary

ON PRIVACY, THE RIGHT TO PRIVACY AND ITS PROTECTION IN CROATIA: THE CRIMINAL OFFENSE OF UNAUTHORIZED USE OF PERSONAL DATA

We live in a world surrounded by new technologies and the Internet, which enable fast, global communication between users and the exchange of large amounts of different data, including personal data. Today almost all online services and social networks that we use collect our personal data as soon as we have accessed them, and we leave the 'personal trail' without even realizing it. By doing so, our privacy becomes visible to a large number of Internet users and exposed to possible attacks. It has to be emphasized that privacy threats are not limited to online activities, but can also occur in real life. Data that are 'left behind' when performing seemingly routine or everyday activities, e.g. paying bills or entering into contracts, can be easily misused or manipulated.

Therefore, this paper shows the importance of privacy, the right to privacy, and privacy protection through the criminal offense of unauthorized use of personal data (Art. 146 of the Croatian Criminal Code). The goals of this paper are to review the literature and the norms regulating the protection of privacy on the international and regional levels, as well as in the Croatian legal system, in order to see the modus operandi of the unauthorized use of personal data and its incidence at the national and local levels (in the City of Zagreb), by presenting and analyzing the data of the National Bureau of Statistics (DZS) as well as those obtained from the research conducted at the Municipal Criminal Court in Zagreb. Hence, the normative-descriptive method, as well as the statistical method of quantitative and qualitative data analysis were used.

Key words: *privacy, right to privacy, personal data, unauthorized use of personal data, Art. 8. European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*

